

Útmutató

a *Geomatikai Közlemények* folyóirathoz közlésre benyújtott kéziratok bírálati eljárásához

Bevezetés

Az 1998-ban alapított folyóirat célja, hogy a geomatika szakterületén tevékenykedő kutatók, oktatók és mérnökök számára biztosítson elsősorban magyar nyelvű publikálási lehetőséget a nemzetközi igényeknek is megfelelő tartalmi és formai követelmények szerint. Ennek a magas színvonalnak a betartása ill. betartatása mind a szerkesztő bizottság, mind a bírálók (lektorok) feladata. Éppen ezért a kéziratok a közlés előtt a szokásos kettős bírálaton mennek keresztül, amelynek során a kézirat elnyeri végső tartalmát és formáját. Ebben a folyamatban a bírálók lelkiismeretes, segítő szándékú, de a szükséges mértékű kritikával végzett munkájának kulcsfontosságú szerepe van.

A *Geomatikai Közleményekben* megjelenő cikkek formai kialakítása mára már véglegesnek tekinthető és az erre vonatkozó információk letölthetők a www.geomatika.epss.hu honlapról. Mivel a szerkesztőség társadalmi munkában végzi feladatát, ezért csak arra van kapacitása, hogy a cikkeken apróbb formai igazításokat végezzen ill. végeztessen. Habár alapvetően a szerző feladata a kézirat formájának adott sablon szerinti kialakítása, ennek ellenére a szerkesztőség munkáját nagyban megkönnyítik a bírálók formai észrevételei is.

A továbbiakban azonban csak azokra a legfontosabb szempontokra és problémákra hívjuk fel a figyelmet, amelyek meggondolása és figyelembe vétele hatékonyan segítheti a bírálókat a kéziratok tartalmának megítélésében. Ezeket a lényeges pontokat és kérdéseket az elmúlt időszakban megjelentetett 25 kötet ill. évfolyam szerkesztésének tapasztalatai alapján fogalmaztuk meg.

Szerzői jogi kérdések és eredetiség

Habár a *Geomatikai Közleményekben* történő publikálásnak egyelőre nem feltétele a sok folyóiratnál alkalmazott jogi eljárás, melynek során a szerző a szerzői jogokat, amelyek elsősorban cikkének „utóéletére” (újabb kiadások, piaci terjesztés, stb.) vonatkoznak, átruházza egy kiadóra, mégis figyelembe kell venni a publikálásra vonatkozó általános írott és íratlan szabályokat. Ezek elsősorban az eredetiséget érintik, vagyis megakadályozzák, hogy egy cikk ugyanazon tartalommal több helyen is megjelenhessen. Természetesen az „ugyanazon tartalom” definiálása igen nehéz feladat, de ennek megítéléshez a következő szempontok figyelembe vételét ajánljuk.

- 1) A bíráló eleve olyan szakember, aki a cikk témája által meghatározott szakterületen tevékenykedik. Azaz ismeri a vonatkozó hazai és idegen nyelvű szakirodalmat, tehát képes felmérni, hogy a közölt eredmények újak-e. Definíció szerint új eredmény az, amelyet még sehol sem publikáltak.
- 2) Vannak természetesen olyan kutatások, melyek hosszú időn keresztül folynak (pl. geodinamikai kutatások, obszervatóriumi adatfeldolgozás, módszerfejlesztés, stb.) és időről időre hoznak tematikailag egymáshoz kapcsolódó új eredményeket. Ezek esetében a publikálás során általában ki kell térni a kutatás előzményeire (régőbbi eredmények), amelyhez a megfelelő forma a szabályos és ellenőrizhető hivatkozás. Ez természetesen nem jelent ismételt publikálást.

- 3) A magyar szakmai nyelv védelme és fejlesztése miatt alapvetően magyar nyelvű tanulmányoknak ad helyet a *Geomatikai Közlemények*. Sajnos a „tudománymetria” egyelőre ezt kis súllyal értékeli, azaz arra kényszeríti a kutatókat, hogy idegen nyelven, elsősorban SCI-s, impakt faktorral rendelkező folyóiratokban publikáljanak. Az így közölt eredmények azonban nagyon nehezen jutnak el a hazai szakmai körökhöz, ezért azt elfogadhatónak tartjuk, hogy egy idegen nyelvű és egy magyar nyelvű, alapvetően azonos tartalmú publikációban az újnak tekinthető eredmények vonatkozásában kb. 50 %-os átfedés lehessen. Természetesen ebben az esetben is be kell tartani a hivatkozási szabályokat és kerülni kell pl. az ábrák és táblázatok formailag is azonos megismétlését, hiszen ezek már, ha egyszer szerzői jogi átruházás mellett publikálásra kerültek, jogvédettek.

A vonatkozó szakirodalom feltárása, hivatkozási szabályok

Mivel a szerzők tudománymetriai megítélésében igen fontos szerepet játszik az, hogy publikált cikkeikre mennyi független hivatkozást kapnak, ezért elemi érdeke a szakmai közösségünknek, hogy ahol csak lehetséges és indokolt, hivatkozásokkal támogassuk egymást. A bírálónak tehát fontos feladata annak eldöntése, hogy egy adott kézirat esetén elegendő mélységű-e a vonatkozó szakirodalom feltárása, illetve elégségesnek tekinthető-e a hivatkozási lista.

E mellett fokozott figyelmet kell fordítani a hivatkozási szabályok ellenőrzésére. Sajnos egyre gyakoribb, hogy a szerzők dokumentált bírálati folyamaton át nem ment, időnként ellenőrizhetetlen, visszakereshetetlen Internetes dokumentumokra hivatkoznak. Ez szabályos hivatkozásként nem fogadható el, mint ahogyan pl. egy elhangzott előadás sem, akármilyen konferencián is adták elő. Magyarán szólva hivatkozható, vagyis a „Hivatkozási listában” felsorolható publikáció csak az, amely vagy nyomtatott, vagy elektronikus formában, de független bírálók által ellenőrzött folyamat során, felelős kiadó közreműködésével került a nyilvánosság elé. Az elektronikus forma kizárólag elektronikus folyóiratot jelent.

Ha a szerző mégis kénytelen web-es hivatkozást használni, akkor azt kizárólag az érintett szövegrészbe beszúrva és elegendő magyarázattal ellátva teheti meg, zárójelbe téve a használt URL címet és a weblap felkeresésének dátumát év-hó-nap formátumban (ld. *Geomatikai_Közlemények_tartalmi_és_formai_követelmények.doc*).

A bírálati eljárás és a bírálat elemei

A bírálókat az adott kézirathoz a szerkesztő bizottság jelöli ki, akár a szerző javaslata, akár saját elgondolása alapján. Amint a bírálók kijelölésre kerültek, a felkérést automatikusan elküldi a *Geomatikai Közlemények* Internetes kéziratkezelő-rendszere. Alaphelyzetben a bírálók személye ismeretlen a szerző felé, de bármelyik bíráló kérheti anonimitásának megszüntetését.

A bírálóknak a felkérés elfogadása után, megadott határidőn belül be kell jelentkezniük a rendszerbe, ahonnan letölthetik a kéziratot. A bírálat során ki kell tölteniük a bírálati űrlap összefoglaló kérdéseit, melyek között bizonyos esetekben logikai kapcsolatok vannak. Ezeket ellenőrzi a rendszer és figyelmeztet az esetleges ellentmondásokra. Természetesen sokszor nem lehet egyértelmű **igen-nem** választ adni a kérdésekre, ezért lehetőség van arra, hogy a bíráló a bírálati űrlap alatti szövegbeviteli mezőben röviden árnyalja a válaszait, illetve utaljon arra, hogy részletesebb véleményét csatolta-e a bírálathoz. Itt kínálkozik alkalom arra is, hogy olyan információkat és véleményt közöljön a bíráló a szerkesztőséggel, melyeket nem akar a szerző elé tárni.

Ezeket túlmenően a bíráló akár a WORD akár az Adobe Acrobat Professional programcsomagok korrektúra funkcióinak használatával korrektúrázhatja magát a kéziratot, illetve feltöltheti részletes véleményét egy külön file-ban DOC, vagy PDF formátumban.

Ha a bírálói korrektúrázás DOC formátumban történik, akkor a véglegesítés során ezt PDF formátumba kell konvertálni, a megjegyzésekkel együtt (ld. a WORD PDF output opciói), mert a korrektúrázott kézirat feltöltése kizárólag PDF-ben lehetséges.

Komoly bírálatnak csak az tekinthető, amelynek ez utóbbi két dokumentum közül legalább az egyik részét képezi. Vagyis legalább az egyiket (korrektúrázott kézirat és/vagy részletesen kifejtett vélemény) fel kell tölteni a rendszerbe. Egy formális bírálat (pl. kizárólag a bírálati űrlap kitöltése) se a szerző se a szerkesztőség munkáját nem segíti és nem járul hozzá a szakmai színvonal fenntartásához.

Szélsőséges bírálati döntések

A bírálati űrlapnak van két olyan kérdése, amelyek részletes indokolás nélkül nem fogadhatók el. Ezek a lista sorrendjében a következők:

- 11) Javasolja a kézirat feltétel nélküli visszautasítását?
- 12) Javasolja a kézirat megjelentetését annak jelenlegi állapotában?

A 11) vagy a 12) kérdésekre **igen** válaszok csak szakmailag kifogástalan, részletes indokkal adhatók. Pl. a 11) esetében: már megjelent ez a cikk máshol, vagyis nem tartalmaz új eredményt; téves feltevéseken alapulnak az eredmények; egyáltalán nem a Geomatika tárgykörébe tartozik a kézirat témája, stb...

A 12) esetében a bíráló tökéletesnek ítéli a kéziratot és se tartalmi se formai hibát nem talált. Ez utóbbinak a valószínűsége a tapasztalatok szerint nagyon kicsi és feltételezi, hogy a bíráló olyan részletesen ismeri a *Geomatikai Közlemények* formai követelményeit, mint a folyóirat technikai szerkesztője.

Sopron, 2024. december

A Geomatikai Közlemények
szerkesztő bizottsága